

MAHALLIY SOLIQLARNI SOLIQQA TORTISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

D. R. Sharopov

Qishloq xo'jaligida xizmatlar ko'rsatish agentligi
Investitsiya va xalqaro aloqalar bo'limi boshlig'i

Annotatsiya

Ushbu maqola barqaror daromad avlod yanada mustahkamlash uchun mahalliy soliq soluvchi mexanizmlarini takomillashtirish muhim vazifa ichiga delves. U mahalliy soliqqa tortishning hozirgi manzarasini muhokama qiladi, mavjud muammolar va potentsial echimlarni aniqlash uchun adabiyotlar tahlilini o'tkazadi, takomillashtirish usullarini belgilaydi, natijalarni taqdim etadi, munozaralarni boshlaydi va siyosatchilar uchun amaliy takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: mahalliy soliqqa tortish, daromad olish, mexanizmlar, samaradorlik, hisobdorlik, boshqaruv.

Mahalliy soliq muhim davlat xizmatlari, infratuzilmani rivojlantirish va jamiyat farovonligi tashabbuslarini moliyalashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Biroq, mavjud mexanizmlar ko'pincha samaradorlik, shaffoflik va moslashuvchanlik nuqtai nazaridan etishmaydi. Ushbu maqola adolatli daromad olish va samarali boshqaruvni ta'minlash uchun mahalliy soliqqa tortish tizimini takomillashtirish yo'llarini o'rganishga qaratilgan.

Ko'plab ilmiy ishlar butun dunyo bo'ylab mahalliy soliq tizimlari oldida turgan muammolarni ta'kidlab o'tdi. Regressiv soliq tuzilmalari, soliq to'lashdan bo'yin tovlash, ma'muriy samarasizlik va etarli javobgarlik mexanizmlari kabi masalalar keng hujjatlashtirilgan. Bundan tashqari, tadqiqotlar soliq siyosatini mahalliy iqtisodiy voqelik va ijtimoiy ehtiyojlar bilan uyg'unlashtirish, ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni minimallashtirish bilan birga daromadlarni ko'paytirish muhimligini ta'kidlaydi.

Adabiyotda aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish uchun ushbu tadqiqot sifatli tahlil va qiyosiy amaliy tadqiqotlar kombinatsiyasidan foydalanadi. Ma'lumotlar turli xil manbalardan, shu jumladan akademik jurnallardan, hukumat hisobotlaridan

va siyosat hujjatlaridan to'planib, mahalliy soliq solish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilishini xabardor qiladi.

Mahalliy davlat hokimiyati organlariga soliq solish mexanizmlarini takomillashtirish daromad olishni sezilarli darajada oshirishi va soliq yukining adolatli taqsimlanishini ta'minlashi mumkin. Mahalliy soliq tizimlarini takomillashtirish bo'yicha ba'zi strategiyalar:

- Soliq bazasini kengaytirish: soliq solinadigan ob'ektlar yoki faoliyat turlarini ilgari soliq solinmagan sektorlarni o'z ichiga olgan holda kengaytirish. Bu soliq xizmatlari, hashamatli tovarlar yoki hozirda ozod qilingan muayyan sohalarni o'z ichiga olishi mumkin.
- Mulkni baholashni yangilash: bozor sharoitidagi o'zgarishlarni aks ettirish uchun mulk qiymatlarini muntazam ravishda qayta ko'rib chiqing. Bu mol-mulk solig'i adolatli va adolatli bo'lishini ta'minlaydi.
- Yer qiymatiga soliq solish: umumiy mol-mulk qiymatiga emas, balki yerning takomillashmagan qiymatiga soliq soladigan yer qiymatiga soliq solishni o'ylab ko'ring. Bu erdan samarali foydalanishni rag'batlantirishi va er spekulyatsiyasini to'xtatishi mumkin.
- Progressiv soliq stavkalarini joriy etish: daromad yoki mulk qiymatiga asoslangan progressiv soliq stavkalarini amalga oshirish. Bu yuqori daromadli yoki qimmatroq xususiyatlarga ega bo'lganlar mahalliy hukumat daromadlariga mutanosib ravishda ko'proq hissa qo'shishini ta'minlaydi.
- Soliqqa rioya qilishni yaxshilash: soliq to'lashdan bo'yin tovlashni kamaytirish va muvofiqlikni oshirish uchun majburiy mexanizmlarni kuchaytirish. Bu soliq to'lovlarini yaxshiroq kuzatish va monitoring qilish uchun texnologiyadan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin.
- Mahalliy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish: biznesni jalb qilish va mahalliy iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun soliq imtiyozlarini taklif qilish. Biroq, ushbu imtiyozlar jamiyat uchun sezilarli foyda bilan bog'liqligini va mahalliy byudjetga haddan tashqari og'ir bo'lmasligini ta'minlang.
- Boshqa Yurisdiksiyalar bilan hamkorlik qilish: soliqlardan qochish sxemalarini oldini olish va korxonalar va soliq to'lovchilar uchun teng sharoitlarni ta'minlash uchun qo'shni yurisdiksiyalar bilan soliq siyosatini muvofiqlashtirish.

- Shaffoflikni oshirish: soliq to'lovchilar bilan ishonch va hisobdorlikni oshirish uchun soliqni hisoblash va yig'ish jarayonida shaffoflikni oshirish. Bu soliq tushumlari mahalliy xizmatlar va infratuzilmani moliyalashtirish uchun qanday ishlatilishi haqida ma'lumot berishni o'z ichiga olishi mumkin.

- Fuqarolarni jalb qilish: mahalliy soliq siyosatini ishlab chiqishda yoki qayta ko'rib chiqishda aholi va manfaatdor tomonlardan ma'lumot so'rang. Jamiyatni jalb qilish yaxshilanish sohalarini aniqlashga va zarur o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

- Soliq ma'muriyatiga sarmoya kiriting: soliq ma'muriyatining samaradorligi va samaradorligini oshirish uchun resurslarni ajratish, shu jumladan xodimlarni o'qitish, texnologiyalarni yangilash va soddalashtirilgan jarayonlar.

Ushbu strategiyalarni amalga oshirish orqali mahalliy hokimiyat organlari barqaror fiskal boshqaruvni qo'llab-quvvatlaydigan va jamiyat ehtiyojlarini qondiradigan yanada mustahkam va adolatli soliq tizimini yaratishi mumkin.

Topilmalar mahalliy soliqqa tortiladigan muammolarning ko'p qirrali mohiyatini va keng qamrovli, kontekstga xos echimlar zarurligini ta'kidlaydi. Raqamlashtirish va salohiyatni oshirish tashabbuslari kabi ba'zi yondashuvlar daromadlarni yig'ish va boshqarish natijalarini yaxshilashda va'da bergan bo'lsa-da, ularning samaradorligi mahalliy sharoit va institutsional imkoniyatlarga qarab farq qilishi mumkin.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, mahalliy soliq solish mexanizmlarini takomillashtirish siyosat islohotlari, institutsional salohiyatni oshirish va manfaatdor tomonlarni jalb qilish harakatlarini birlashtirgan yaxlit yondashuvni talab qiladi. Siyosatchilar ilg'or soliq tuzilmalarini qabul qilishni birinchi o'ringa qo'yishlari, samarali soliq ma'muriyati uchun texnologiya va inson resurslariga sarmoya kiritishlari va daromadlarni boshqarish jarayonlarida oshkoralik va hisobdorlikni oshirishlari kerak. Bundan tashqari, maqsadli soliq siyosati va qayta taqsimlash choralari orqali ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni bartaraf etish va inklyuziv rivojlanish kun tartibini targ'ib qilish uchun birgalikda harakat qilish zarur.

- Daromad olishda adolat va tenglikni ta'minlash uchun progressiv soliq tuzilmalarini amalga oshirish.

- Avtomatlashtirilgan soliq ma'muriyati va ijro etish mexanizmlari texnologiyasiga sarmoya kiriting.
 - Ixtiyoriy muvofiqlikni oshirish uchun soliq to'lovchilarning ta'limini va muvofiqlik tashabbuslarini kuchaytirish.
 - Daromadlarni taqsimlash mexanizmlarini soddalashtirish va fiskal muvofiqlashtirishni takomillashtirish bo'yicha hukumatlararo hamkorlikni rivojlantirish.
 - Ochiq ma'lumotlar tashabbuslari va fuqarolarning ishtiroki orqali mahalliy daromadlarni boshqarishda shaffoflik va hisobdorlikni oshirish.
- Ushbu tavsiyalarni qabul qilish orqali siyosatchilar jamoalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi va farovonligiga hissa qo'shadigan yanada samarali va barqaror mahalliy soliq tizimlariga yo'l ochishlari mumkin.

Adabiyotlar.

1. Sh.Shamsutdinov, Sh.F.Shamsutdinova. Chet mamlakatlar soliq tizimi Toshkent 2011 yil.
2. «O'zbekiston respublikasining soliq kodeksi» 30.12.2019 yil.
3. O'zbekiston respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi mirzo ulug'bek nomidagi O'zbekiston milliy universiteti iqtisodiyot fakulteti. «Moliya va soliqlar» ma`ruzalar kursi. Toshkent – 2012 yil
4. Tilabov N.T. Liberalization of tax policy - guarantee of economic stability. "Science and Education" Scientific Journal. MAY 2021/VOLUME 2 ISSUE 5. 1097- 1112. www.openscience.uz
5. Tilabov N.T. At the current stage, the budget is a tax policy and its distinctive features. FINANCE Materials of the international scientific and practical conference May 20, 2021. ISBN 978-9943-13-999-7. 102-107 bet. © "IQTISOD-MOLIYA", 2021 © TMI, 2021.
6. Тилабов Н.Т. Ўзбекистонда фискал масалалар. “Ўзбекистон Республикасининг Ҳаракатлар стратегияси: макроиқтисодий барқарорлик, инвестицион фаоллик ва инновацион ривожланиш истиқболлари” мавзусида халқаро илмий анжуман материаллари. Тошкент. ТДИУ. 2020 йил 10-11 декабр. 352-356 bet. Тошкент. ТДИУ. 2020 йил.

7. Тилабов Н.Т. Ўзбекистон иқтисодиётида коронавирус пандемияси натижасида вужудга келадиган глобал инқироз ҳолатларининг таъсирини пасайтириш ва уни бартараф этишда молия-кредит тизими орқали такомиллаштириш йўналишлари. XII Международной научно-практической online конференции «Институциональное развитие взаимоотношений финансово-кредитной системы с реальным сектором экономики» Самаркандском институте экономики и сервиса (Республика Узбекистан) 10-11 июня 2020 года. 2020/6. СамДУ. 2020.

